

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 2 พัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 2 และให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อการบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษາเอกสาร สัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ดังมีผลการวิจัยโดยสรุป การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารและจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 2 เป็นหน่วยงานที่มีพันธกิจสำคัญในด้านการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดไว้ ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป โดยได้รับการจัดตั้งขึ้นมาจากการหลอมรวมสถานศึกษาในสังกัดหน่วยงานเดิม 3 หน่วยงาน คือ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ประกอบด้วยสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 160 สถานศึกษา ครูและผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2,203 คน บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 81 คน และนักเรียน 38,634 คน ประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และนับถือศาสนาพุทธ ผู้บริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเคยดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารในระดับจังหวัดมาก่อนจึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาต่าง ๆ ไม่เชื่อมั่นว่าการมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะทำให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาแตกต่างไปจากเดิม เนื่องจากเชื่อว่าผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะมีความคิดและการปฏิบัติตามแบบระบบราชการเหมือนเช่นที่ผ่านมาซึ่งเชื่ออยู่ตลอดเวลาว่าการจัดการศึกษาของ เขตพื้นที่การศึกษาจะประสบความสำเร็จได้ สถานศึกษาต้องปฏิบัติตามนโยบาย มาตรการและคำสั่งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเท่านั้น

การจัด โครงสร้างการบริหารองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นแบบปริมิตหรือมีลักษณะเป็นแนวตั้ง ประกอบด้วย 6 กลุ่มงาน มีคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และอนุกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา เป็นองค์คณะบุคคลในการตัดสินใจทางการบริหาร และมีการ

รวมสถานศึกษา จำนวน 10-15 สถานศึกษาเป็น 1 เครือข่าย มีผู้บริหารสถานศึกษาคนหนึ่งเป็นประธาน เครือข่ายส่วนผู้บริหารที่เหลือเป็นกรรมการเครือข่าย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 2 มีศึกษานิเทศก์ จำนวน 14 คน รับผิดชอบ สถานศึกษา 1 กลุ่มเครือข่ายซึ่งมีสถานศึกษาจำนวน 15 สถานศึกษา การดำเนินการนิเทศของ ศึกษานิเทศก์มี 2 ลักษณะ คือ การจัดทำโครงการอบรมครูประจำปีตามวงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ในแต่ละปีงบประมาณ หรือจัดอบรมโดยเรียกเก็บค่าใช้จ่ายจากครูซึ่งในรอบปีหนึ่ง ๆ จะมีจำนวน โครงการหลายโครงการด้วยกัน และการนิเทศโดยการไปนิเทศที่สถานศึกษาโดยตรงซึ่งในรอบปีหนึ่ง ๆ มี จำนวนน้อยครั้งมาก เนื่องจากศึกษานิเทศก์บางคนไม่เป็นที่ยอมรับจากครู ขาดงบประมาณสนับสนุน และมีงานเอกสารที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำและปฏิบัติเป็นครั้งคราวตามคำสั่งหรือหนังสือสั่งการของ หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานภายนอก

ในด้านนโยบายและการบริหารแผนงาน โครงการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ได้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาไว้ในแผนปฏิบัติราชการระยะ 4 ปี และแผนปฏิบัติราชการ ประจำปี โดยนโยบาย แผนงาน และโครงการส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นการพัฒนาในระดับสำนักงานเขตพื้นที่ มากกว่าระดับสถานศึกษา สำหรับการติดตามประเมินผลนโยบาย แผนและ โครงการจะมีหน่วยงาน รับผิดชอบ 3 หน่วยงาน คือ กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา และ หน่วยตรวจสอบภายใน

สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ยังมีปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนตกต่ำในกลุ่มสาระวิชาหลัก ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ และ สังคมศึกษา การออกกลางคันของนักเรียน การบริหารจัดการหลักสูตร และการปฏิรูปการเรียนรู้ การ พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา การจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศ และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากับสถานศึกษาเป็นไปในรูปแบบที่เป็น ทางการ โดยถือเป็นการปฏิบัติตามที่กฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดิน และการบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ ในขณะที่สถานศึกษามองว่าตนเองน่าจะมีอิสระในการบริหารและการ จัดการศึกษาของสถานศึกษาเนื่องจากกฎหมายได้กำหนดในสถานศึกษาทุกแห่ง เป็นนิติบุคคล ดังนั้นจึง ไม่เชื่อมั่น ไม่ไว้วางใจในการแสดงบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สถานศึกษาที่เคยอยู่ต่างสังกัดกันมาแต่เดิมมีความรู้สึกแปลกแยกกันอยู่โดยเฉพาะ โรงเรียน ประถมศึกษากับ โรงเรียนมัธยมศึกษา โดยกลุ่มโรงเรียนมัศึกษามองว่ากลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ได้รับการดูแล สนับสนุนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามากกว่า ในขณะที่กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา เห็นว่าผู้บริหารและครู โรงเรียนมัศึกษามองโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในสถานะที่ต่ำกว่า

2. ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครสวรรค์ เขต 2

2.1 ระบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วยกระบวนการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ การสร้างหลักสูตร การใช้หลักสูตร การประเมินผลหลักสูตร และการปรับปรุงแก้ไข ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1 การสร้างหลักสูตร ดำเนินการสร้างหลักสูตรโดยหลอมรวมเนื้อหาวิชาจากกลุ่มสาระต่าง ๆ ตามที่หลักสูตรแกนกลางกำหนดไว้เข้าด้วยกันหรือที่เรียกว่าหลักสูตรแบบบูรณาการ มุ่งเน้นให้นักเรียนได้มีความรู้และทักษะขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตได้แก่ การอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอดคล้องกับชีวิตและสังคมของประชาชนในพื้นที่และสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ การจัดหลักสูตรจะจัดออกมาในลักษณะหน่วยการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวและนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริง

2.1.2 การใช้หลักสูตร การจัดหลักสูตรแบบบูรณาการเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน มุ่งให้นักเรียนที่มีหลากหลายช่วงอายุ เช่น ป.1-ป.3 และ ป.4-ป.6 ได้เรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน โดยมีครูเพียงคนเดียวเป็นผู้รับผิดชอบสอนในแต่ละครั้ง ซึ่งจะช่วยในการแก้ปัญหาการขาดแคลนครูหรือมีครูไม่ครบชั้นได้ ดังนั้น การนำหลักสูตรในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ไปใช้สอนจริงครูผู้สอนทุกคนจะต้องวางแผนจัดการเรียนรู้ และลงมือจัดการเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะสอนเป็นทีม เน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดแก้ปัญหา และสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเองจากวัสดุและทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นภายใต้สถานการณ์จริงทั้งในและนอกห้องเรียน

2.1.3 การประเมินผลหลักสูตร โรงเรียนดำเนินการประเมินผลหลักสูตรแบบบูรณาการที่สร้างขึ้นใน 2 ลักษณะคือ การประเมินผลหลักสูตรโดยพิจารณาจากผลการเรียนของนักเรียนทั้งการประเมินผลระหว่างภาคเรียนและการประเมินผลปลายภาคเรียนทั้งนี้ในการวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนควรพิจารณาจากผลงานหรือการปฏิบัติตามสภาพที่แท้จริงของนักเรียน และการประเมินปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรระหว่างภาคเรียนและเมื่อสิ้นภาคเรียน โดยพิจารณาจากความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียน เพื่อนำผลการประเมินทั้ง 2 ส่วนที่ได้ไปปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในภาคเรียนต่อไป

2.1.4 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร โรงเรียนนำผลการประเมินหลักสูตรมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร โดยประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะครู ผู้บริหาร

กรรมการสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์เขตพื้นที่การศึกษาเพื่อกำหนดสิ่งที่ควรปรับปรุงในหลักสูตร ได้แก่ การปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาวิชาในหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วย การสร้างหน่วยการเรียนรู้เพิ่มเติม การปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของครู และการปรับปรุงหลักเกณฑ์และแนวทางการวัดและประเมินผล การเรียนของนักเรียน จากนั้นสถานศึกษาได้ไปดำเนินการจัดทำรายละเอียดของหลักสูตรให้มีความ สมบูรณ์ยิ่งขึ้นตามความเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และนำไปใช้จัดการเรียนรู้ในภาคเรียนต่อไป

2.2 ระบบการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา

การบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศเชิงระบบของสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

2.2.1 การเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูล สถานศึกษาเริ่มต้นเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ของสถานศึกษาในปีที่ผ่าน ๆ มา สร้าง เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลตามความต้องการและจุดมุ่งหมายในการนำข้อมูลไปใช้ซึ่งครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน เก็บรวบรวมข้อมูลสถานศึกษาโดยดำเนินการเพียงครั้งเดียวเมื่อต้นปีการศึกษาเท่านั้น จากนั้นนำ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ตามแบบสำรวจข้อมูลมารอกลงในแบบลงรหัสข้อมูลที่สถานศึกษาจัดส่งไปให้ เมื่อดำเนินการกรอกข้อมูลลงในแบบลงรหัสเสร็จสิ้นแล้วก็จะนำแบบลงรหัสดังกล่าวไปส่งให้หัวหน้า งานข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาเพื่อบันทึกข้อมูลต่อไป

2.2.2 การประมวลผลข้อมูล หัวหน้างานข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาดำเนินการ ประมวลผลข้อมูลโดยนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากแบบลงรหัสทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทาง สถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป หรือคำนวณด้วยมือในกรณีที่ข้อมูลมีจำนวนไม่มาก

2.2.3 การเก็บรักษาข้อมูลสารสนเทศ ข้อมูลสารสนเทศสามารถจำแนกออกเป็นหมวดหมู่ หรือประเภทต่าง ๆ และเก็บรักษาไว้ 2 จุด คือ เก็บรักษาไว้ที่ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาซึ่ง จัดเก็บรักษาไว้ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์และเก็บไว้ในแฟ้มเอกสาร และเก็บรักษาไว้ที่ครูแต่ละคนซึ่ง เป็นผู้รับผิดชอบการปฏิบัติงานที่สถานศึกษามอบหมายซึ่งจัดเก็บไว้ในรูปของเอกสาร

2.2.4 การเรียกใช้ข้อมูลสารสนเทศ ครูทุกคนในสถานศึกษาสามารถเรียกข้อมูลสารสนเทศ จากศูนย์ข้อมูลสารสนเทศกลางของสถานศึกษาได้ตลอดเวลา โดยใช้รหัสผ่านของเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ สถานศึกษากำหนดไว้ หรือได้รับอนุญาตให้เข้าถึงข้อมูลสารสนเทศได้ทันทีที่ต้องการใช้

2.2.5 การประเมินและแก้ไขปรับปรุง สถานศึกษาดำเนินการติดตามและประเมินผลการ แก้ปัญหาการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศทั้ง 4 ขั้นตอน เพื่อนำผลการประเมินที่ได้มาปรับปรุง และพัฒนาระบบ การบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้นไป

2.3 ระบบการพัฒนาบุคลากรเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

แนวทางการพัฒนาบุคลากรเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเชิงระบบประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการ 5 ขั้นตอน คือ

2.3.1 การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการพัฒนาบุคลากร สถานศึกษาดำเนินการระบุข้อมูลสารสนเทศหลักที่จำเป็นต่อการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ เจตคติ และทักษะกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ออกแบบและสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์ พร้อมทั้งจัดเก็บข้อมูลไว้เป็นหมวดหมู่เพื่อให้ง่ายต่อการเรียกใช้โดยอาจจะเก็บไว้ในรูปของเอกสารหรือฐานข้อมูลในคอมพิวเตอร์

2.3.2 การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร สถานศึกษาดำเนินการวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งในด้านเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ หลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นจึงนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปเปรียบเทียบกับข้อมูลสารสนเทศด้านบุคลากรที่มีอยู่ในขั้นตอนที่ 1 เพื่อกำหนดว่าบุคลากรแต่ละคนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในเรื่องใดบ้าง พร้อมทั้งจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรในแต่ละเรื่องไว้

2.3.3 การคัดเลือกบุคคลเข้ารับการพัฒนา สถานศึกษาดำเนินการคัดเลือกบุคลากรเข้ารับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยพิจารณาจากข้อมูลความต้องการจำเป็น พร้อมทั้งสอบถามความต้องการและความสมัครใจของครูประกอบด้วย ในการดำเนินการคัดเลือกสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้หลายวิธีเช่น ดำเนินการในระดับสถานศึกษาโดยผู้บริหารหรือรองผู้บริหาร สถานศึกษาเป็นผู้ตัดสินใจ ดำเนินการในระดับกลุ่มสาระวิชาโดยหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้ตัดสินใจ หรือดำเนินการในระดับบุคคลโดยครูแต่ละคนเป็นผู้ตัดสินใจ

2.3.4 การดำเนินการพัฒนาบุคลากร สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาบุคลากรใน 2 รูปแบบ คือ การพัฒนาบุคลากรโดยสถานศึกษาดำเนินการเอง เช่น การนิเทศภายใน การอบรมครูภายในสถานศึกษา การศึกษาคูงาน การประชุมประจำเดือน การให้ความรู้โดยผู้บริหารสถานศึกษา และการเผยแพร่ความรู้โดยครูผู้สอนที่มีความรู้หรือได้รับความรู้มาจากแหล่งต่าง และการพัฒนาโดยหน่วยงานภายนอก โดยส่งครูไปเข้ารับการพัฒนาซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ ภายนอกสถานศึกษาจัดขึ้นมา

2.3.5 การประเมินผลการพัฒนาบุคลากร สถานศึกษาจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการพัฒนาครูที่จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในประเด็นที่สำคัญ 2 ส่วน คือ พฤติกรรมการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ของนักเรียน และกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน โดยใช้วิธีการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น การประชุม การนำเสนอผลงาน การสังเกตพฤติกรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นสำคัญ

3. ผลการประเมินระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา

จากการดำเนินการแก้ปัญหาการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาเชิงระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ซึ่งประกอบด้วยระบบการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษา ระบบการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา และระบบการพัฒนาบุคลากร เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สรุปได้ดังนี้

3.1 ผลการประเมินระบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา จากการประเมินระบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า การจัดทำหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ส่งผลให้ชั่วโมงการสอนของครูมีว่างสำหรับการปฏิบัติงานอย่างอื่นมากขึ้นจึงเป็นที่พึงพอใจของครูทุกคน การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างสนุกสนาน นักเรียนมีความสุขกับการเรียน ผู้ปกครองพอใจที่นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวในท้องถิ่น และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ แต่สำหรับนักเรียนในช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) ยังคงมีปัญหาเฉพาะด้านการอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการศึกษาต่อ ส่วนในด้านการสนับสนุนด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาไม่พบปัญหาแต่อย่างใด

3.2 ผลการประเมินระบบการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศ จากการประเมินระบบการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศ พบว่า สถานศึกษามีข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นปัจจุบันมากขึ้น ข้อมูลทั้งหมดได้รับการประมวลผลให้อยู่ในรูปของสารสนเทศ มีสถานที่ในการเก็บรักษาข้อมูลสารสนเทศไว้เป็นการเฉพาะ ช่วยให้การเรียกใช้ข้อมูลทำได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ครูจึงมีเวลาจัดการเรียนรู้และอยู่กับนักเรียนมากขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้ผลจากการวิจัยที่ได้จากกระบวนการมีส่วนร่วมยังทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษามากขึ้นอีกด้วย

3.3 ผลการประเมินระบบการพัฒนาบุคลากรเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จากการประเมินระบบการพัฒนาบุคลากรเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพบว่าสถานศึกษามีฐานข้อมูลการพัฒนาบุคลากรที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ทำให้การตัดสินใจพัฒนาครูมีความคุ้มค่า ไม่สูญเปล่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน นอกจากนี้การมีระบบการพัฒนาบุคลากรเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญยังทำให้บุคลากรในสถานศึกษามีความพึงพอใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาบุคลากร ส่งผลให้ครูจำนวนหนึ่งสามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความพึงพอใจให้กับนักเรียนเป็นอย่างมาก

4. นโยบายและยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสำหรับสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 2 และสถานศึกษาในสังกัดควรกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ ดังนี้

1. พัฒนาระบบการคัดสรรผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยให้มีระบบการคัดเลือกแบบเปิด
2. ปรับปรุงโครงสร้างการจัดองค์กรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้เป็น โครงสร้างองค์กรแบบแนวนราบ (Flat Organization) ลดสายการบังคับบัญชาให้สั้นลง โดยให้สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการตนเอง (Self-Governance) ให้มากที่สุด
3. ส่งเสริมระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพพร้อมทั้งปรับเปลี่ยนบทบาทของศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้อยู่ในฐานะหุ้นส่วนในการจัดการศึกษา (partnership) ของสถานศึกษาและเป็นพี่ปรึกษา (counselor) หรือเป็นที่เลี้ยง (mentor) ให้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน
4. ส่งเสริมให้ผู้บริหารและครูผู้สอนมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบาย และการบริหารแผนงานหรือโครงการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อควมมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้
5. ปรับลดหรือยกเลิกนโยบาย แผนงาน หรือโครงการต่าง ๆ ที่ทำให้ต้องแยกครูออกจากห้องเรียน และแยกผู้บริหารออกจากโรงเรียนโดยหันมาใช้ นโยบายส่งเสริมและพัฒนาความเข้มแข็งของสถานศึกษาด้วยตัวของสถานศึกษาเองบนหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
6. ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างทั่วถึง และเสมอภาคกัน บนพื้นฐานของข้อมูลความต้องการจำเป็นที่แท้จริงและถูกต้องของสถานศึกษาแต่ละแห่ง
7. จัดให้มีกระบวนการวิจัยเพื่อค้นหาปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และแสวงหาระบบ รูปแบบ วิธีการหรือนวัตกรรมต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ดำเนินการเพื่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น
8. ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ ค่านิยม ความเชื่อ และวัฒนธรรมการทำงานของบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยมุ่งเน้นการให้บริการ และประสานประโยชน์ร่วมกันระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากับสถานศึกษา
9. จัดให้มีกิจกรรมที่หลากหลายและต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และระหว่างสถานศึกษาด้วยกัน

10. ส่งเสริมให้สถานศึกษาขนาดเล็กนำระบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย การสร้างหลักสูตรแบบบูรณาการ การใช้หลักสูตร การประเมินผลหลักสูตร และการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ของสถานศึกษา

11. ส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาระบบการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศซึ่งประกอบด้วย การเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การเก็บรักษาข้อมูล การเรียกใช้ข้อมูล และการติดตามประเมินผล เพื่อช่วยลดภาระการทำงานด้านข้อมูลสารสนเทศของครูผู้สอนอันจะนำมาซึ่งประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนต่อไป

12. ส่งเสริมให้สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาบุคลากรเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างเป็นระบบ กำหนดไว้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยดังกล่าวมาแล้วข้างต้นสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยที่พบว่าการบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งมีผู้บริหารที่เคยดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารในระดับจังหวัดมาก่อนจึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาต่าง ๆ ไม่เชื่อมั่นว่าการมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะทำให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาแตกต่างไปจากเดิม เนื่องจากเชื่อว่าผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะมีความคิดและการปฏิบัติตามแบบระบบราชการเหมือนเช่นที่ผ่านมา นั่น แสดงให้เห็นว่าการบริหารและการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ในช่วงที่ผ่านนับตั้งแต่ก่อตั้งกระทรวงศึกษาธิการในปี 2435 มาจนกระทั่งถึงการปฏิรูปโครงสร้างกระทรวงศึกษาธิการในปี 2546 ยังคงดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมการบริหารจัดการและการทำงานแบบเจ้าขุนมูลนายที่ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งมาสู่คนอีกรุ่นหนึ่งอย่างเหนียวแน่น เช่น การออกคำสั่งให้สถานศึกษาต้องปฏิบัติตามนโยบายและคำสั่งของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างเคร่งครัด การประเมินผลการปฏิบัติงานซึ่งเป็นอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดของผู้บริหาร เป็นต้น สภาพการณ์เช่นนี้เป็นที่ประจักษ์ชัดแก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกคน และมีแนวโน้มว่าจะดำรงอยู่ต่อไปถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จะมีเจตนารมณ์ให้การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมและให้กระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษาก็ตาม นอกจากนี้ยังเป็นผลมาจากการที่กระทรวงศึกษาธิการได้ผ่านการปฏิรูปโครงสร้างการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญในปี พ.ศ. 2517 และปี พ.ศ. 2523 :ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทั้ง 2 ครั้งดังกล่าวไม่ได้ทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพสูงขึ้นตามที่สังคมคาดหวังแต่อย่างใด

ส่วนผลการวิจัยที่พบว่าการจัดโครงสร้างการบริหารองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นแบบประมิตหรือมีลักษณะเป็นแนวตั้ง ประกอบด้วย 6 กลุ่มงาน มีคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

และอนุกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา เป็นองค์คณะบุคคลในการตัดสินใจทางการบริหารนั้นเป็นการจัดโครงสร้างตามที่พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงศึกษาธิการกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 กำหนดไว้ โดยมีได้มีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทของเขตพื้นที่การศึกษา แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับประเด็นที่พบว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 2 กำหนดให้การรวมสถานศึกษาจำนวน 10-15 โรงเรียนเข้าด้วยกันในลักษณะกลุ่มโรงเรียนหรือเครือข่ายโรงเรียน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาคนหนึ่งเป็นประธานเครือข่ายนั้น มีสาเหตุมาจากปัญหาการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งต้องการให้สถานศึกษาที่อยู่ใกล้เคียงกันได้ประสานการใช้ทรัพยากรร่วมกัน และร่วมมือกันทางวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ใกล้เคียงกัน ซึ่งโดยหลักการแล้วน่าจะเป็นสิ่งที่ดี แต่ในทางปฏิบัติอาจทำให้สถานศึกษาที่เป็นที่ตั้งของกลุ่มเครือข่ายซึ่งส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อมในด้านทรัพยากรจะได้รับผลกระทบทั้งในแง่ของการสูญเสียทรัพยากรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาที่รวมกันเป็นเครือข่ายนั้นมีความแตกต่างกันค่อนข้างมากในทุก ๆ ด้าน

ในด้านการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ซึ่งพบว่า การดำเนินการนิเทศของศึกษานิเทศก์มี 2 ลักษณะ คือ การจัดทำโครงการอบรมครูประจำปีตามวงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรในแต่ละปีงบประมาณ หรือ เรียกเก็บค่าใช้จ่ายจากครูซึ่งในรอบปีหนึ่ง ๆ จะมีจำนวนโครงการหลายโครงการด้วยกัน และการนิเทศโดยการไปนิเทศที่สถานศึกษาโดยตรงซึ่งในรอบปีหนึ่ง ๆ มีจำนวนน้อยครั้งมาก เนื่องจากศึกษานิเทศก์บางคนไม่เป็นที่ยอมรับจากครู ขาดงบประมาณสนับสนุน และมีงานเอกสารที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำและปฏิบัติเป็นครั้งคราวตามคำสั่งหรือหนังสือสั่งการของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานภายนอกนั้น เป็นผลมาจากการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นการดำเนินการตามระบบราชการซึ่งงานการนิเทศศึกษาก็เป็นกลุ่มงานหนึ่งที่อยู่ภายใต้โครงสร้างการบริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดังนั้นในแต่ละปีกลุ่มนิเทศการศึกษาก็จะต้องจัดทำโครงการนิเทศการศึกษารวบรวมเข้าไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบกับความไม่ชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์เอง ดังนั้นจึงยึดถือแนวทางการดำเนินการนิเทศของศึกษานิเทศก์ที่เคยปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่องซึ่งมักจะใช้กิจกรรมการอบรมเป็นกิจกรรมหลักในการนิเทศมาโดยตลอด ด้วยเหตุนี้ในแต่ละปีศึกษานิเทศก์จึงจัดทำโครงการอบรมครูตามวงเงินที่ได้รับจัดสรรจำนวนหลายโครงการด้วยกัน นอกจากนี้การที่ศึกษานิเทศก์บางส่วนยังขาดความรู้อันเป็นเนื้อหาสาระที่จำเป็นสำหรับการนิเทศผลขาดความสามารถในการใช้เลือกใช้เทคนิควิธีและกิจกรรมการนิเทศที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการและความสะดวกสบายของครูผู้สอนจนเป็นที่ยอมรับ รวมทั้งมีปัญหาในด้านการขาดงบประมาณและทรัพยากรสนับสนุนการดำเนินการนิเทศจึงเป็นผลให้ศึกษานิเทศก์บางส่วนไม่สามารถไปนิเทศที่สถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

สำหรับประเด็นนโยบาย และการบริหารแผนงาน โครงการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า โครงการส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นการพัฒนาในระดับสำนักงานเขตพื้นที่มากกว่าระดับสถานศึกษานั้นสะท้อนให้เห็นกระบวนการทัศน์ในการบริหารและการจัดการศึกษาของ คณะผู้บริหารและบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มองว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็น หน่วยงานหรือองค์กรที่มีพันธกิจในการจัดการศึกษา สถานศึกษาในสังกัดเป็นเพียงหน่วยงานที่ต้อง ปฏิบัติตามนโยบายและคำสั่งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในฐานะหน่วยปฏิบัติเท่านั้น โดยมีได้ มองอย่างเข้าใจว่าหน่วยงานหรือองค์กรที่มีพันธกิจในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริงนั่นก็คือสถานศึกษา เพราะคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาที่พึงประสงค์นั้นย่อมได้มาจากกระบวนการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาเป็นด้านหลัก ด้วยกระบวนการทัศน์และความเชื่อดังกล่าว ประกอบกับกระบวนการจัดสรร งบประมาณของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งมอบอำนาจให้สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามีอำนาจในการ พิจารณาจัดสรรงบประมาณประจำปี ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงมุ่งเน้นการกำหนดนโยบาย การวางแผนงาน หรือโครงการ โดยมองไปที่ภาพใหญ่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในฐานะองค์กร ที่มีหน้าที่จัดการศึกษา โดยละเลยมิติของสถานศึกษาที่แต่ละแห่งมีตั้งอยู่ในบริบทซึ่งมีสภาพ ปัญหาและ ความต้องการแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ส่วนในกรณีที่ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานที่มีหน้าที่ติดตามการ ดำเนินการตามนโยบาย แผนงานและโครงการต่าง ๆ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งประกอบด้วย หน่วยงาน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา กลุ่มนโยบายและแผน และหน่วย ตรวจสอบภายในนั้น เป็นผลมาจากการแบ่งส่วนราชการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ได้รับมอบให้ หน่วยงานทั้ง 3 มีภารกิจในการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบาย แผนงาน โครงการของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัด อย่างไรก็ตามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีหน่วยงานที่มีภารกิจในทำนองเดียวกันหรือเหมือนกันถึง 3 หน่วยงานก็เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมีผลกระทบต่อ คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเนื่องจากสถานศึกษาซึ่งอยู่ในฐานะหน่วยรับการตรวจติดตาม ต้องมีภาระงานเพิ่มขึ้นในการจัดเตรียมข้อมูล และเอกสารหลักฐานต่าง ๆ เพื่อรับการตรวจติดตามและ ประเมินผลการจัดการศึกษาจากหน่วยงานทั้ง 3 หน่วยงาน

จากผลการวิจัยที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กับสถานศึกษา เป็นไปในรูปแบบที่เป็นทางการ โดยถือเป็นการปฏิบัติตามที่กฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดิน และการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้นั้น แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าการดำรงอยู่ ของสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นการดำรงอยู่แบบเป็นทางการ ไม่วางวางใจ และ หวาดระแวงต่อกัน คำนี้ถึงผลประโยชน์ที่แต่ละฝ่ายจะได้รับเป็นที่ตั้งซึ่งเป็นการดำรงอยู่ในสถานะตาม กฎหมาย มิได้ดำรงอยู่ในวิถีชีวิตจริงซึ่งเป็นสถานะ ของมิตรหรือหุ้นส่วนทางการศึกษาที่มีเป้าหมาย ร่วมกันในการดำเนินงานทางการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีคุณลักษณะเป็นที่พึงประสงค์

ของผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติเป็นด้านหลัก ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาจึงเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างอยู่หรือตัวใครตัวมัน ถ้าจะมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นมีประโยชน์ต่อตนเองและพวกพ้อง หรือเป็นเพราะความจำเป็นทางด้านกฎหมาย หรือระเบียบที่เกี่ยวข้องบีบบังคับให้ต้องมาปฏิสัมพันธ์กัน

ส่วนในกรณีที่ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาที่เคยอยู่ต่างสังกัดกันมาแต่เดิมมีความรู้สึกแปลกแยกกันอยู่โดยเฉพาะ โรงเรียนประถมศึกษา กับ โรงเรียนมัธยมศึกษา โดยกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา มองว่ากลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาได้รับการดูแล สนับสนุนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามากกว่า ในขณะที่กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาเห็นว่าผู้บริหารและครู โรงเรียนมัธยมศึกษา มองโรงเรียนประถมศึกษายู่ในสถานะที่ต่ำกว่านั้น เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยม ความเชื่อของบุคคลที่ยึดถือ ต่อ ๆ กันมา โดยมีพื้นฐานมาจากการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวองค์กรซึ่งได้แก่ ขนาดของโรงเรียน ทรัพยากรที่มีอยู่ และสังกัดของโรงเรียนระหว่าง โรงเรียนประถมศึกษา และ โรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นมิติที่ไม่มีชีวิตเป็นด้านหลัก โดยมีได้พิจารณาถึงมิติที่มีชีวิต คือ งานที่ทำ และบุคคลที่ทำงานซึ่งไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนประถมศึกษาหรือโรงเรียนมัธยมศึกษาต่างก็ทำงานจัดการศึกษา และเป็นผู้ที่มีอาชีพครูที่จัดเป็นวิชาชีพชั้นสูงเช่นเดียวกัน ประกอบกับจำนวนสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับมัศึกษามีจำนวนน้อยกว่าระดับประถมศึกษา ดังนั้นเมื่อมีการเลือกผู้แทนครูหรือมีการจัดสรรทรัพยากรใด ๆ ครูในโรงเรียนประถมศึกษาก็จะได้รับการพิจารณาเป็นส่วนใหญ่ สภาวะดังกล่าวนี้จึงเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกระหว่าง โรงเรียนประถมศึกษา และ โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

อย่างไรก็ตามประเด็นสำคัญที่ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบว่า สถานศึกษาในเขตพื้นที่ศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ยังมีปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนตกต่ำในกลุ่มสาระวิชาหลัก ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา การออกกลางคันของนักเรียน การบริหารจัดการหลักสูตร และการปฏิรูปการเรียนรู้ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา การจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศ และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้น เป็นเครื่องสะท้อนถึงการขาดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ได้เป็นอย่างดี ปัญหาการขาดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาดังกล่าวนี้น่าจะมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลักอย่างน้อย 2 ประการด้วยกัน คือ คุณภาพการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้เรียนทรัพยากรและงบประมาณ สนับสนุน กระบวนการบริหารจัดการ หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการศึกษา เป็นต้น ส่วนปัจจัยหลักที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ คุณภาพการบริหารและการจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา โครงสร้างองค์กร นโยบายและการบริหารจัดการ องค์กร การนิเทศการศึกษา และความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

เป็นต้น ดังนั้นการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแก้ปัญหาต่าง ๆ จำเป็นต้องวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาจากปัจจัยหลักต่าง ๆ อย่างรอบคอบและควบคุมปัจจัยต่าง ๆ เหล่านั้นให้มีคุณภาพดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพเชื่อมโยงซึ่งกันและกันอย่างมีเหตุผลจึงจะช่วยให้การแก้ปัญหาในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นของสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

2. ผลการวิจัยที่พบว่า ระบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ 1) การสร้างหลักสูตร เป็นการสร้างหลักสูตรโดยหลอมรวมเนื้อหาวิชาจากกลุ่มสาระต่าง ๆ ตามที่หลักสูตรแกนกลางกำหนดไว้เข้าด้วยกันหรือที่เรียกว่าหลักสูตรแบบบูรณาการ มุ่งเน้นให้นักเรียนได้มีความรู้และทักษะขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตได้แก่ การอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอดคล้องกับชีวิตและสังคมของประชาชนในพื้นที่และสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้ 2) การใช้หลักสูตร การจัดหลักสูตรแบบบูรณาการเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน มุ่งให้นักเรียนที่มีหลากหลายช่วงอายุได้เรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน โดยมีครูเพียงคนเดียวเป็นผู้รับผิดชอบสอนในแต่ละครั้ง การนำหลักสูตรในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ไปใช้สอนจริงครูผู้สอนทุกคนจะต้องวางแผนจัดการเรียนรู้ และลงมือจัดการเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะสอนเป็นทีม เน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดแก้ปัญหา และสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเองจากวัสดุและทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น 3) การประเมินผลหลักสูตร โรงเรียนดำเนินการประเมินผลหลักสูตรแบบบูรณาการที่สร้างขึ้น โดยพิจารณาจากผลการเรียนของนักเรียนทั้งการประเมินผลระหว่างภาคเรียนและการประเมินผลปลายภาคเรียนซึ่งเน้นผลงานหรือการปฏิบัติตามสภาพที่แท้จริงของนักเรียน และการประเมินปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรระหว่างภาคเรียนและเมื่อสิ้นภาคเรียน โดยพิจารณาจากความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียน และ 4) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร โดยโรงเรียนนำผลการประเมินหลักสูตรมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร โดยประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดสิ่งที่ควรปรับปรุงในหลักสูตร พร้อมทั้งจัดทำรายละเอียดของหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นตามความเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และนำไปใช้จัดการเรียนรู้ในภาคเรียนต่อไปนั้น มีสาเหตุมาจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่ผ่านมาเป็นการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งจัดหลักสูตรในลักษณะรายวิชา และหมวดวิชา พร้อมทั้งจัดให้ครูหนึ่งคนสอนนักเรียน 1 ชั้นเรียน ในขณะที่สถานศึกษาเป็นโรงเรียนขนาดเล็กมีครูไม่ครบชั้น ประกอบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก็ยังอยู่ในระดับต่ำ รวมทั้งผู้ปกครองนักเรียนยังไม่พอใจที่นักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงทั้งในปัจจุบันและอนาคต ตลอดจนยังขาดทักษะการเรียนรู้ทำงานที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นด้วยเหตุนี้สถานศึกษาและผู้มีส่วนได้เสียทั้งหลายจึงได้ตัดสินใจในสร้างหลักสูตรสถานศึกษาในรูปแบบบูรณาการซึ่งเป็นการหลอมรวมเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกันในลักษณะหน่วยการเรียนรู้เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในชุมชนและท้องถิ่น และ

จัดการเรียนรู้ในลักษณะที่ให้นักเรียนหลายชั้นเรียนมาเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กันซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาการมีครูไม่ครบชั้นได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ในกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรแบบบูรณาการยังมุ่งเน้นการผสมผสานกิจกรรมที่หลากหลายทั้งกิจกรรมรายบุคคล และกิจกรรมกลุ่ม โดยอาศัยสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งจะช่วยเสริมสร้างทักษะในการแสวงหาความรู้และทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

3. ผลการวิจัยที่พบว่า ระบบการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษามี

องค์ประกอบ 5 ประการคือ 1) การเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูล สถานศึกษาเริ่มต้นเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ของสถานศึกษาในปีที่ผ่านมา สร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลตามความต้องการและจุดมุ่งหมายในการนำข้อมูลไปใช้ซึ่งครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน เก็บรวบรวมข้อมูลสถานศึกษาโดยดำเนินการเพียงครั้งเดียวเมื่อต้นปีการศึกษาเท่านั้น จากนั้นนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จัดส่งไปให้หัวหน้างานข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาเพื่อบันทึกข้อมูลต่อไป 2) การประมวลผลข้อมูล หัวหน้างานข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาดำเนินการประมวลผลข้อมูลโดยนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากแบบสำรวจทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป หรือคำนวณด้วยมือในกรณีที่ข้อมูลมีจำนวนไม่มาก 3) การเก็บรักษาข้อมูลสารสนเทศ โดยจำแนกออกเป็นหมวดหมู่หรือประเภทต่าง ๆ และเก็บรักษาไว้ 2 จุดคือ เก็บรักษาไว้ที่ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาซึ่งจัดเก็บรักษาไว้ใน โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และเก็บไว้ในแฟ้มเอกสาร และเก็บรักษาไว้ที่ครูแต่ละคนซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบการปฏิบัติงานที่สถานศึกษามอบหมายซึ่งจัดเก็บไว้ในรูปของเอกสาร 4) การเรียกใช้ข้อมูลสารสนเทศ ครูทุกคนในสถานศึกษาสามารถเรียกข้อมูลสารสนเทศจากศูนย์ข้อมูลสารสนเทศกลางของสถานศึกษาได้ตลอดเวลาโดยใช้รหัสผ่านของเครื่องคอมพิวเตอร์ที่สถานศึกษากำหนดไว้ หรือได้รับอนุญาตให้เข้าถึงข้อมูลสารสนเทศได้ทันทีที่ต้องการใช้ และ 5) การประเมินและแก้ไขปรับปรุง สถานศึกษาดำเนินการติดตามและประเมินผลการแก้ปัญหาการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศทั้ง 4 ขั้นตอน เพื่อนำผลการประเมินที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ไปนั้น เนื่องมาจากการบริหารจัดการด้านข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาในช่วงที่ผ่านมาเป็นการดำเนินการตามหนังสือสั่งการ หรือนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด หรือได้รับการร้องขอจากบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกมิได้เกิดขึ้นจากความต้องการของสถานศึกษาเอง ดังจะเห็นได้เมื่อมีบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกต้องการข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสถานศึกษา การเริ่มต้นเก็บรวบรวมข้อมูลของสถานศึกษาจึงจะเริ่มต้นขึ้น การดำเนินการดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อการจัดเรียนรู้ของครู ซึ่งจะหยุดหรือเสียเวลาไปกับการให้ข้อมูล จึงทำให้การจัดการเรียนรู้ขาดประสิทธิภาพและนักเรียนไม่ได้รับประโยชน์จากการสอนของครูเท่าที่ควร นอกจากนี้ข้อมูลส่วนใหญ่ที่สถานศึกษามีอยู่มีลักษณะเป็นข้อมูลดิจิทัลยังมิได้แปลงเป็นสารสนเทศ รวมทั้งข้อมูลสารสนเทศที่สถานศึกษาเก็บรวบรวมไว้ ก็มิได้

นำไปใช้ประโยชน์เพื่อการบริหารและการจัดการสถานศึกษาแต่อย่างใด ดังนั้นระบบการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาจึงต้องเริ่มต้นจากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ครอบคลุมทุกด้าน ด้วยความตระหนักของสถานศึกษาเอง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปประมวลผลเป็นสารสนเทศ และนำไปเก็บรักษาไว้ในสถานที่หรืออุปกรณ์ซึ่งทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศที่ต้องการเพื่อนำไปใช้ประกอบการปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้โดยง่าย รวมทั้งต้องจัดการให้มีการประเมินผลการดำเนินงานด้านข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาเพื่อนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการบริหารและการจัดการงานด้านข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. ผลการวิจัยพบว่า ระบบการพัฒนาบุคลากรเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ คือ 1) การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการพัฒนาบุคลากร สถานศึกษาดำเนินการระบุข้อมูลสารสนเทศหลักที่จำเป็นต่อการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ เจตคติ และทักษะกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ออกแบบและสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์ พร้อมทั้งจัดเก็บข้อมูลไว้เป็นหมวดหมู่ 2) การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร สถานศึกษาดำเนินการวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งในด้านเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ หลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นจึงนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปเปรียบเทียบกับข้อมูลสารสนเทศด้านบุคลากรที่มีอยู่เพื่อระบุความต้องการจำเป็นในการได้รับการพัฒนาของบุคลากรแต่ละบุคคลไว้ 3) การคัดเลือกบุคคลเข้ารับการพัฒนา สถานศึกษาคัดเลือกบุคลากรเข้ารับการพัฒนากิจการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยพิจารณาจากข้อมูลความต้องการจำเป็น ประกอบกับความต้องการและความสมัครใจของครู ทั้งนี้คัดเลือกบุคคลสามารถทำได้หลายวิธีได้แก่ ผู้บริหารหรือรองผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้คัดเลือก หัวหน้ากลุ่มสาระเป็นผู้ออกเลือก หรือให้ครูแต่ละคนเป็นผู้ตัดสินใจ 4) การดำเนินการพัฒนาบุคลากร สถานศึกษาดำเนินการใน 2 รูปแบบ คือ การพัฒนาบุคลากรโดยสถานศึกษาดำเนินการเอง เช่น การนิเทศภายใน การอบรมครูภายในสถานศึกษา การศึกษาดูงาน การประชุมประจำเดือน การให้ความรู้โดยผู้บริหารสถานศึกษา และการเผยแพร่ความรู้โดยครูผู้สอนที่มีความรู้หรือได้รับความรู้มาจากแหล่งต่าง ๆ และการส่งครูไปเข้ารับการพัฒนาที่หน่วยงานภายนอก 5) การประเมินผลการพัฒนาบุคลากร สถานศึกษาจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการพัฒนาครูที่จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในประเด็นที่สำคัญ 2 ส่วน คือ พฤติกรรมการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ของนักเรียน และกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การประชุม การนำเสนอผลงาน การสังเกตพฤติกรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นสำคัญ การที่สถานศึกษาได้ดำเนินการพัฒนาบุคลากรเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอนนั้น เนื่องมาจากการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาที่ผ่านมาเป็นการดำเนินการโดยไม่มีข้อมูลสารสนเทศเพื่อการพัฒนาบุคลากรแต่ละคนรวมทั้งไม่ได้ดำเนินการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นใน

การพัฒนาบุคคลทั้งในระดับบุคคลและระดับองค์กรอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นที่ถูกต้องและชัดเจน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ไม่สามารถพัฒนาบุคลากรได้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการของครูผู้สอนและสถานศึกษาได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้การคัดเลือกบุคลากรเพื่อเข้ารับการพัฒนาในปีที่ผ่านมา ๆ มากมายผูกขาดการตัดสินใจไว้ที่ผู้บริหารเป็นส่วนใหญ่ โดยที่ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจน้อยมาก อีกทั้งวิธีการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาก็ยังขาดความหลากหลายซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาโดยหน่วยงานภายนอก ในขณะที่การดำเนินการพัฒนาบุคลากรเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยสถานศึกษาที่มีลักษณะเป็น โครงการชัดเจนมีน้อยมาก การดำเนินการที่สถานศึกษาดำเนินการอยู่ก็เป็นเพียงกิจกรรมย่อย ๆ ในลักษณะของงานประจำและขาดเป้าหมายที่ชัดเจน และเมื่อบุคลากรได้รับการพัฒนาไปแล้วไม่ว่าจะเป็นโดยหน่วยงานภายนอกหรือโดยสถานศึกษาเองก็ไม่มีกระบวนการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานว่าครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด จากเหตุดังกล่าวนี้จึงส่งให้สถานศึกษาต้องจัดระบบการพัฒนาบุคลากรเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ประการต่อเนื่องกัน คือ การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการพัฒนาบุคลากร การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น การคัดเลือกบุคลากร การดำเนินการพัฒนา และการติดตามประเมินผล

5. ผลการประเมินระบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา จากการประเมินระบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า การจัดทำหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการส่งผลให้ชั่วโมงการสอนของครูมีว่างสำหรับการปฏิบัติงานอย่างอื่นมากขึ้นจึงเป็นที่พึงพอใจของครูทุกคน การจัดการเรียนรู้เน้นไปอย่างสนุกสนาน นักเรียนมีความสุขกับการเรียน ผู้ปกครองพอใจที่นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวในท้องถิ่น และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ แต่สำหรับนักเรียนในช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) ยังคงมีปัญหาเฉพาะด้านการอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการศึกษาต่อ ส่วนในด้านการสนับสนุนด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาไม่พบปัญหาแต่อย่างใด ข้อค้นพบจากการวิจัยนี้แสดงให้เห็นได้ว่าสถานศึกษาสามารถจัดหลักสูตรแบบบูรณาการและนำไปใช้จัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาขนาดเล็ก เนื่องจากหลักสูตรสามารถบูรณาการเนื้อหาวิชา และกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนหลายชั้นเรียนเข้าไว้ด้วยกันและสามารถจัดการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กันซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาครูไม่ครบชั้นและสร้างความพึงพอใจให้กับครูได้เป็นอย่างดี ส่วนผลการวิจัยที่พบว่านักเรียนมีความสุขกับการเรียน และเรียนสนุกนั้นเป็นเพราะกิจกรรมการเรียนรู้จะเน้นการปฏิบัติจริงในสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวผู้เรียนถือทั้งการเรียนรู้เนื้อหาวิชาหลายวิชาไปพร้อม ๆ กันย่อมทำให้กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลายตามไปด้วย นอกจากนี้การจัดหลักสูตรแบบบูรณาการโดยนำเนื้อหาวิชาและประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีอยู่จริงในท้องถิ่นมาจัดให้กับนักเรียน โดยผู้ปกครองและ

ชุมชนมีส่วนร่วมส่งผลให้นักเรียนมีคุณลักษณะในด้านทักษะการเรียนรู้และทักษะการทำงานที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงในบริบทของชุมชนและท้องถิ่นได้เป็นอย่างดีจึงสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก

6. ผลการประเมินระบบการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศ จากการประเมินระบบการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศ พบว่า สถานศึกษามีข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นปัจจุบันมากขึ้น ข้อมูลทั้งหมดได้รับการประมวลผลให้อยู่ในรูปของสารสนเทศ มีสถานที่ในการเก็บรักษาข้อมูลสารสนเทศไว้เป็นการเฉพาะ ช่วยให้การเรียกใช้ข้อมูลทำได้อย่างรวดเร็ว จึงส่งผลให้ครูมีเวลาจัดการเรียนรู้และอยู่กับนักเรียนมากขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้ผลจากการวิจัยที่ได้จากกระบวนการมีส่วนร่วมยังทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษามากขึ้นอีกด้วย ทั้งนี้เพราะระบบการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศดังกล่าวเป็นระบบที่มุ่งเน้นให้สถานศึกษามีความตระหนักถึงความสำคัญการในการดำเนินงานด้านข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยให้ผู้มีส่วนได้เสียทั้งหลายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ เพื่อให้ระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาเป็นระบบสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน มิใช่ระบบที่สร้างปัญหาให้กับการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนจึงสร้างความพึงพอใจให้กับครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี และเนื่องจากการจัดระบบการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ประการ คือ การเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การเก็บรักษาข้อมูล การเรียกใช้ข้อมูล และการประเมินและแก้ไขปรับปรุง จึงส่งผลให้สถานศึกษามีข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นปัจจุบันมากขึ้น ข้อมูลทั้งหมดได้รับการประมวลผลให้อยู่ในรูปของสารสนเทศ มีการเก็บรักษาข้อมูลสารสนเทศไว้เป็นการเฉพาะ สามารถเรียกใช้ข้อมูลทำได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ครูมีเวลาจัดการเรียนรู้และอยู่กับนักเรียนมากขึ้นกว่าเดิม

7. ผลการประเมินระบบการพัฒนาบุคลากรเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จากการประเมินระบบการพัฒนาบุคลากรเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพบว่าสถานศึกษามีฐานข้อมูลการพัฒนาบุคลากรที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ทำให้การตัดสินใจพัฒนาครูมีความคุ้มค่า ไม่สูญเปล่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน นอกจากนี้การมีระบบการพัฒนาบุคลากรเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญยังทำให้บุคลากรในสถานศึกษามีความพึงพอใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาบุคลากร และครูส่วนใหญ่สามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความพึงพอใจให้กับนักเรียนเป็นอย่างมากนั้น เป็นผลมาจากการจัดระบบการพัฒนาบุคลากรเพื่อการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ประการ คือ การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการพัฒนาบุคลากร การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น การคัดเลือกบุคลากร การดำเนินการพัฒนา และการประเมินผลการพัฒนาบุคลากร ส่งผลให้สถานศึกษามีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรที่ครบถ้วนถูกต้อง จึงทราบถึงปัญหาและความต้องการจำเป็นใน

การพัฒนาบุคลากรแต่ละคนได้เป็นอย่างดี รวมทั้งทราบและเข้าใจถึงปัญหาและความต้องการจำเป็น ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาอย่างถูกต้องชัดเจน ดังนั้นการจัดทำโครงการพัฒนาบุคลากร เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงมีความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อทั้งสถานศึกษา ครู และนักเรียน นอกจากนี้ระบบการพัฒนาบุคลากรนี้ยังกำหนดให้มีการคัดเลือกบุคลากรเพื่อเข้ารับ การพัฒนาด้วยวิธีการที่ให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมพิจารณาตัดสินใจด้วยจึงทำให้ครูผู้สอนมีความพึงพอใจ เป็นอย่างมาก อีกทั้งยังมีการดำเนินการพัฒนาบุคลากรด้วยวิธีการที่หลากหลายทั้งจากภายในและ ภายนอกสถานศึกษา ตลอดจนมีการติดตามและประเมินผลการทำงานภายหลังได้รับการพัฒนาอย่าง ต่อเนื่องจึงทำให้ครูผู้สอนมีความกระตือรือร้นและพัฒนาตนเองในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญอยู่เสมอ จึงส่งผลให้ครูส่วนใหญ่ของโรงเรียนสามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นนักเรียนจึงได้รับประโยชน์สูงสุดจากการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนและ พึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย และการอภิปรายผลการวิจัยดังกล่าวมาแล้วสามารถให้ข้อเสนอแนะทั่วไป และ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. กระทรวงศึกษาธิการควรพัฒนาระบบการคัดสรรผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยให้มีระบบการคัดเลือกแบบเปิด และปรับปรุงโครงสร้างการจัดองค์กรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้เป็นโครงสร้างองค์กรแบบแนวราบ (Flat Organization) ลดสายการบังคับบัญชาให้สั้นลง โดยให้ สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการตนเอง (Self-Governance) ให้มากที่สุด
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มี ประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ผู้บริหารและครูผู้สอนมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบาย และการบริหาร แผนงาน รวมทั้งรับลดหรือยุบเลิกนโยบาย แผนงาน หรือโครงการต่าง ๆ ที่ทำให้ต้องแยกครูออกจาก ห้องเรียน และแยกผู้บริหารออกจากโรงเรียน
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรกำหนดนโยบายส่งเสริมและพัฒนาความเข้มแข็งของ สถานศึกษาด้วยตัวของสถานศึกษาเองบนหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างทั่วถึง และเสมอภาคกัน บนพื้นฐานของข้อมูลความต้องการ จำเป็นที่แท้จริงและถูกต้องของสถานศึกษามแต่ละแห่ง

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดให้มีกระบวนการวิจัยเพื่อค้นหาปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และแสวงหาระบบ รูปแบบ วิธีการหรือนวัตกรรมต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ดำเนินการเพื่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น
5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดทำโครงการดำเนินการเพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ และวัฒนธรรมการทำงานของบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยมุ่งเน้นการให้บริการ และประสานประโยชน์ร่วมกันระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากับสถานศึกษา รวมทั้งจัดให้มีกิจกรรมที่หลากหลายและต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และระหว่างสถานศึกษาด้วยกัน
6. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาแบบบูรณาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน โรงเรียนขนาดเล็ก ระบบการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา และระบบการพัฒนาบุคลากรเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยกำหนดเป็นนโยบาย แผนงานและ โครงการประจำปีของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งจัดให้มีระบบการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง
7. สถานศึกษาที่จะนำระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาทั้ง 3 ระบบไปใช้ควร ทำการศึกษาวิเคราะห์ระบบให้เข้าใจอย่างละเอียดในทุกองค์ประกอบและควรประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งบริบทภายในและบริบทภายนอก นอกจากนี้ควรจัด โครงสร้าง องค์การของสถานศึกษาเพื่อรองรับการนำระบบทั้ง 3 ระบบไปใช้เพื่อให้มีบุคลากรที่รับผิดชอบอย่างชัดเจนและมีทรัพยากรสนับสนุนการดำเนินการจึงจะช่วยให้การนำระบบการบริหารจัดการคุณภาพ การศึกษาไปใช้ประสบความสำเร็จด้วยดี

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจัดให้มีการวิจัยเพื่อค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาคุณภาพการศึกษาในทุก ๆ ด้านของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ ด้าน ผู้เรียน ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการ ด้านปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อให้ภาพของปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่ชัดเจนอันจะนำไปสู่การกำหนดวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ควรดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาซึ่งจะช่วยให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ระบบการติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา ระบบการกาารบริหาร จัดการข้อมูลสารสนเทศ ระบบการสื่อสารและการประสานความร่วมมือระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากับสถานศึกษา และระหว่างสถานศึกษา และระบบการนิเทศการศึกษา เป็นต้น

3. ควรดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาซึ่งจะช่วยให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ได้แก่ ระบบการนิเทศภายในโรงเรียน ระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานในโรงเรียน ระบบการวางแผนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษา ระบบการระดมทุนและทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา เป็นต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
Nakhon Sawan Rajabhat University